ISSN 3027-8325 (Online) RMUTTO Reserch Journal Vol.18 No.2 (July - December 2025)
DOI: 10.63271/rmuttorj.v18i2.265446

การส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลย่านรี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

Extension of Quality Longan Production for Farmers in Yanree Sub-district, Samngao District, Tak Province

ศุภวดี เขียววัน* นารีรัตน์ สีระสาร และ สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม

Supawadee Khiewwan*, Nareerut Seerasarn and Sineenuch Khrutmuang Sanseerm

วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จ.นนทบุรี

Agricultural Extension School of Agriculture and Cooperatives Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi.

**E-mail: filmkunggg3@gmail.com Tel. (+66)968576836*

(Received 27/11/2024, Revised 19/12/2025, Accepted 20/12/2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ 2) สภาพการผลิตลำไยคุณภาพ 3) การได้รับการส่งเสริมด้านการผลิตลำไยคุณภาพ และ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลย่านรี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก จำนวน 277 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ได้ 164 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.46 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ทำการเกษตรเฉลี่ย 18.39 ปี ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพเฉลี่ย 1.59 ครั้ง มีจำนวนแรงงานที่จ้างเฉลี่ย 1.77 คน มีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 13.11 ไร่ มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 11,656.16 บาทต่อไร่ มีจำนวนผลผลิตเฉลี่ย 1.86 ตันต่อไร่ ราคาขายผลผลิตเฉลี่ย 21.80 บาทต่อกิโลกรัม และรายได้เฉลี่ย 436,725.61 บาทต่อรอบการผลิต 2) เกษตรกรใช้น้ำจากแหล่งน้ำบาดาล มีลักษณะดินที่ปลูกลำไยเป็นดินร่วน มีระยะการปลูก 8x8 เมตร ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ ใช้ปุ๋ยเคมีในการปรับปรุงดิน มีการตัดแต่งกิ่งแบบเปิดกลางทรงพุ่ม และจำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง 3) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก โดยส่งเสริมแบบบุคคลในการเข้าเยี่ยมเยียนเกษตรกร 4) เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง (3.16, 1.088) ในประเด็นการส่งเสริมด้านเนื้อหาการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (2.93, 0.966) และด้านเอกสาร บันทึกข้อมูลและการตามสอบ (2.93, 1.016) และเกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก (3.84, 0.910) ในประเด็นควรส่งเสริมให้ความรู้ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (4.00, 0.878) และควรจัดการประชุมเกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร (3.85, 0.855)

คำสำคัญ: การส่งเสริมการเกษตร การผลิตลำไยคุณภาพ ตำบลย่านรี

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic social and economic conditions, 2) conditions of quality longan production, 3) extension of quality longan production, and 4) problems and suggestions regarding the extension of longan production quality of farmers. This research was survey research. The study population was longan farmers in Yanree Subdistrict, Sam Ngao District, Tak Province, who were registered with the Sam Ngao District Agricultural Office, Tak Province, year 2023, total 277 people. Sample size using Taro Yamane's formula with error of 0.05. The sample size for the research was 164 people using an interview form. The statistics used were percentages, maximum values, minimum values, averages, and standard deviations. The results of the research found that 1) farmers were female, with an average age of 56.46 years, completed

DOI: 10.63271/rmuttorj.v18i2.265446

primary school. The average of 18.39 years of farming experience, received training in producing quality longans was 1.59 times, with the number of workers hired at 1.77 people, the average longan growing area of 13.11 rai, the production cost of 11,656.16 baht, the average output of 1.86 tons per rai, selling price average yield 21.80 baht per kilogram, the average income 436,725.61 baht per year of production. 2) farmers use water from groundwater sources, were the characteristics of the soil, grow longan being loamy. There was a planting distance of 8x8 meters, planting longans of the Edo variety. Use chemical fertilizers to improve the soil. There was pruning products, sold through middlemen. 3) farmers receive of extension at a medium level by extension individual visits to farmers. 4) farmers were problems with group extension on the issue of extension content of the use of agricultural hazardous substances and documents, recording data and tracking exams, farmers were suggestions that they should extension knowledge about quality management in the production process before harvesting, also should held regarding longan production according to good agricultural practices to exchange information.

Keywords: Extension, Production of quality longan, Yanree Sub-district

1. บทนำ

ลำไยเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคชาวจีน ปี 2565 จีนนำเข้าลำไยมากเป็นอันดับที่ 7 รองจากทุเรียน เชอร์รี่ กล้วย ถั่วเปลือกแข็ง มังคุด และมะพร้าว ปริมาณการนำเข้าลำไยสด 382,546 ตัน และลำไยอบแห้ง 137,689 ตัน มีการนำเข้าลำไยจาก 2 ประเทศหลัก ได้แก่ ไทยและเวียดนาม โดยนำเข้าจากไทยมากถึง 4.68 แสนตัน หรือร้อยละ 99.79 ของปริมาณการนำเข้าลำไยมาสู่จีนทั้งหมด (Office of Agricultural Affairs, Royal Thai Consulate-General, Guangzhou, 2023).

พื้นที่จังหวัดตาก ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกลำไย (Tak Provincial Agricultural Extension Office, 2023) โดยตำบลย่านรี อำเภอสามเงา มีพื้นที่ปลูกลำไยประมาณ 2,715.80 ไร่ (Sam Ngao District Agricultural Extension Office, 2023) และมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตลำไยคุณภาพสูง อย่างไรก็ตาม เกษตรกรในพื้นที่ยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการในการผลิตลำไยให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานของตลาด ปัญหาสำคัญที่พบในการผลิตลำไยของเกษตรกรในตำบลย่านรี ได้แก่ คุณภาพผลผลิตที่ไม่สม่ำเสมอ การขาดความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตลำไยคุณภาพสูง และราคาผลผลิตที่ตกต่ำเนื่องจากคุณภาพและมาตรฐานยังไม่ตรงตามความต้องการของตลาด รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นยังเป็นปัจจัยท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตลำไยในพื้นที่

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ศึกษาการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลย่านรี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก เกี่ยวกับสภาพสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร การได้รับการส่งเสริมด้านการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร (Figure 1) เพื่อที่จะได้นำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการพัฒนาด้านการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ พัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในตำบลย่านรี การยกระดับมาตรฐานการผลิตจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของลำไย สร้างความมั่นคงทางรายได้ให้แก่เกษตรกร และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของภาคเกษตรกรรมในพื้นที่ต่อไป

ISSN 3027-8325 (Online)
RMUTTO Reserch Journal Vol.18 No.2 (July - December 2025)
DOI: 10.63271/rmuttorj.v18i2.265446

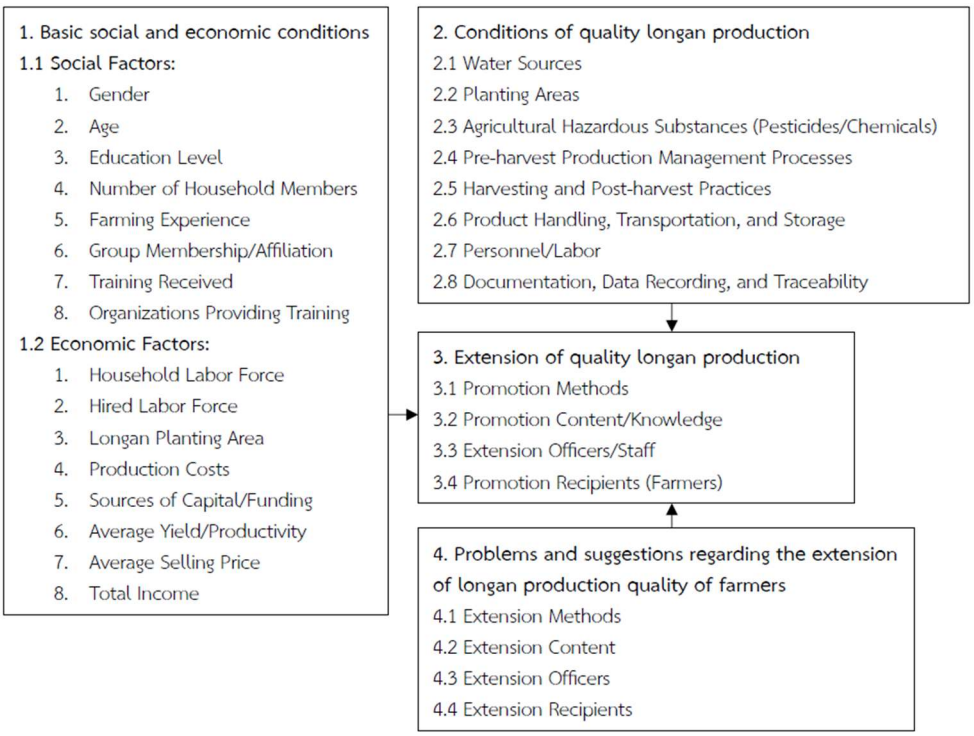

Figure 1 Conceptual Framework

2. วิธีการทดลอง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยลักษณะทั้งคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด เพื่อศึกษาสภาพสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร การส่งเสริมด้านการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอน ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลย่านรี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอสามเงา จังหวัดตาก ปี 2566 จำนวนรวมทั้งหมด 277 ราย

2.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลย่านรี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 จะได้ตัวอย่างในการวิจัย คือ 164 ราย

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ลงรหัสแล้วมาบันทึกโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อคำนวณค่าทางสถิติ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) การจัดอันดับ และการแปลความหมาย

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ข้อ ได้แก่ 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 3) การส่งเสริมด้านการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ดังนี้

ISSN 3027-8325 (Online)
DOI: 10.63271/rmuttorj.v18i2.265446

3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

3.1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 56.46 ปี ซึ่งถือว่าอยู่ในวัยกลางคนค่อนไปทางสูงอายุ ระดับการศึกษาโดยทั่วไปอยู่ที่ชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 3.45 คน มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรค่อนข้างยาวนาน โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 18.39 ปี แสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญและความคุ้นเคยกับอาชีพเกษตรกรรม เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการทางการเงินสำหรับเกษตรกร ในด้านการพัฒนาความรู้ เกษตรกรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไยคุณภาพโดยเฉลี่ยประมาณ 1.59 ครั้ง โดยส่วนใหญ่ได้รับการอบรมจากสำนักงานเกษตรอำเภอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการสนับสนุนด้านความรู้และเทคนิคการผลิตจากหน่วยงานภาครัฐ แต่อาจยังไม่เข้มข้นมากนัก

3.1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนประมาณ 2-3 คน และมีการจ้างแรงงานเพิ่มเติมอีกประมาณ 1-2 คน สะท้อนให้เห็นว่าการทำสวนลำไยต้องอาศัยแรงงานพอสมควร ในด้านพื้นที่เพาะปลูก เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ยประมาณ 13 ไร่ ซึ่งถือว่าเป็นขนาดการผลิตระดับกลาง ต้นทุนการผลิตโดยเฉลี่ย 11,600 บาทต่อไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตนเองในการลงทุน แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งทางการเงินในระดับหนึ่ง ในส่วนของผลผลิต เกษตรกรสามารถผลิตลำไยได้เฉลี่ยประมาณ 1.86 ตันต่อไร่ ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ราคาขายผลผลิตเฉลี่ย 22 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 436,700 บาทต่อรอบการผลิต จะเห็นได้ว่าการปลูกลำไยเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่ดีให้กับเกษตรกร แม้จะมีต้นทุนการผลิตและความจำเป็นในการใช้แรงงาน แต่ผลตอบแทนที่ได้รับก็เป็นที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตาม ยังมีโอกาสในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตและรายได้ที่สูงขึ้นต่อไป

3.2 สภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรในพื้นที่มีวิธีการผลิตลำไยที่ค่อนข้างเป็นระบบและใส่ใจในคุณภาพ เริ่มตั้งแต่การเลือกใช้แหล่งน้ำบาดาลในการเพาะปลูก พื้นที่ปลูกเป็นดินร่วนซึ่งเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของลำไย และนิยมปลูกลำไยพันธุ์อีดอ โดยใช้ระยะปลูก 8x8 เมตร เป็นระยะที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตและการจัดการสวน การกำจัดวัชพืชทำโดยไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร แสดงถึงความใส่ใจในเรื่องความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม ด้านการดูแลรักษาเกษตรกรมีการจัดการที่ดี มีโรงเก็บสารเคมีภายในแปลงช่วยในการจัดการและความปลอดภัย มีการใช้ปุ๋ยเคมีในการปรับปรุงดิน และที่สำคัญคือมีการตัดแต่งกิ่งแบบเปิดกลางพุ่ม ช่วยให้ต้นลำไยได้รับแสงแดดอย่างทั่วถึง ส่งผลดีต่อการออกดอกและติดผล (Manochai, 2006) มีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่ดี โดยมีสถานที่พักผลผลิต ซึ่งช่วยรักษาคุณภาพของลำไยก่อนนำไปจำหน่าย เกษตรกรส่วนใหญ่ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง โดยภาพรวมแล้ว จะเห็นว่าเกษตรกรมีการจัดการสวนลำไยที่ค่อนข้างดี มีการใส่ใจในคุณภาพตั้งแต่การเลือกพื้นที่ปลูก การดูแลรักษา ไปจนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

3.3 การได้รับการส่งเสริมด้านการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

3.3.1 วิธีการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการส่งเสริมรายบุคคล ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่มและการส่งเสริมแบบมวลชน ตามลำดับ

3.3.2 เนื้อหาการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 7 ประเด็น ได้แก่ ด้านแหล่งน้ำ ด้านพื้นที่ปลูก ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการพักผลิตผล การขนย้ายผลผลิตและการเก็บรักษา ด้านบุคลากร และเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านเอกสาร บันทึกข้อมูลและการตามสอบ ตามลำดับ

3.3.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ นักวิชาการกรมวิชาการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่พาณิชย์จังหวัด ตามลำดับ

3.3.4 ผู้รับการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ด้านความพร้อมในการรับการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ ความรู้และประสบการณ์ในการผลิตลำไยคุณภาพ และเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ช่วงเวลาและระยะเวลาในการเข้ารับการอบรม/ถ่ายทอดความรู้ ตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านเนื้อหาการส่งเสริมด้านผู้รับการส่งเสริม ด้านเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ (Table 1) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมากด้านเนื้อหาการส่งเสริม ประเด็นด้านแหล่งน้ำ ซึ่งครอบคลุมหัวข้อต่างๆ เช่น การวางแผนการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิคการให้น้ำที่เหมาะสมกับช่วงการเจริญเติบโตของลำไย การอนุรักษ์และจัดการแหล่งน้ำในพื้นที่ ตลอดจนเทคโนโลยีการให้น้ำแบบประหยัด การที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมในระดับมากด้านนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการน้ำที่มีต่อคุณภาพผลผลิตลำไย และเป็นการเตรียมความพร้อมให้เกษตรกรสามารถรับมือกับความท้าทายด้านทรัพยากรน้ำในอนาคต ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาการผลิตลำไยคุณภาพอย่างยั่งยืนในระยะยาว ต่างกับ Lamnoi, (2017) ได้ศึกษาเรื่องการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากช่องทางการส่งเสริมด้านความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพจากสื่อต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และ Mingmongkolsasithon, (2018) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในสื่ออินเตอร์เน็ต มากที่สุด

Table 1 Summary of Extension of Quality Longan Production

Topic	$\overline{X}$	(SD)	Meaning	Rank
1. Extension Methods	3.27	1.062	Medium	4
2. Content of Extension	3.67	0.86	Max	1
3. Extension Officers	3.35	1.015	Max	3
4. Recipients of Extension	3.53	0.976	Max	2
Average	3.46	0.980	Max	

3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร

3.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพแก่เกษตรกร

3.4.1.1 วิธีการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่ม และเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านการส่งเสริมแบบมวลชน และด้านการส่งเสริมรายบุคคล

3.4.1.2 เนื้อหาการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาในด้านเนื้อหาการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 8 ประเด็น ได้แก่ ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ด้านเอกสาร บันทึกข้อมูลและการตามสอบ ด้านการพักผลิตผล การขนย้ายผลผลิตและการเก็บรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านบุคลากร ด้านแหล่งน้ำ และด้านพื้นที่ปลูก ตามลำดับ

DOI: 10.63271/rmuttorj.v18i2.265446

3.4.1.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้การผลิตลำไยให้ได้คุณภาพ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีเวลาตรวจเยี่ยม และความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในการผลิตลำไยคุณภาพ ตามลำดับ

3.4.1.4 ผู้รับการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ขาดความพร้อมในการรับการส่งเสริมการเกษตร ขาดความรู้และประสบการณ์ในการผลิตลำไย และช่วงเวลา ระยะเวลาในการเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ ตามลำดับ

โดยสรุป ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ ด้านวิธีการส่งเสริม และเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ด้านผู้รับการส่งเสริม และด้านเนื้อหาการส่งเสริม ตามลำดับ (Table 2)

เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมแบบกลุ่ม ในระดับปานกลาง ประเด็นการส่งเสริมด้านเนื้อหาการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรและด้านเอกสาร บันทึกข้อมูลและการตามสอบ ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยอาจต้องพิจารณาการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย การให้คำแนะนำเป็นรายบุคคลเพิ่มเติม หรือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายเกี่ยวกับการใช้วัตถุอันตรายและการจัดการเอกสาร เพื่อยกระดับความรู้และทักษะของเกษตรกรในประเด็นสำคัญเหล่านี้ ซึ่งจะส่งผลต่อความปลอดภัยในการผลิตและความสามารถในการแข่งขันในตลาด ต่างกับ Kanmai (2018) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ Kanha (2021) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมระดับมาก ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านความรู้ ด้านการผลิต และด้านการเก็บเกี่ยว

Table 2 Summary of problem about Extension of Quality Longan Production

Topic	$\bar{X}$	(SD)	Meaning	Rank
1. Extension methods	3.16	1.088	Max	1
2. Content of extension	2.78	1.01	Medium	4
3. Extension officers	2.97	0.862	Medium	2
4. Recipients of extension	2.84	0.929	Medium	3
Average	2.94	0.970	Medium	

3.4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพแก่เกษตรกร

3.4.2.1 วิธีการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมแบบมวลชน ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่ม และด้านการส่งเสริมรายบุคคล ตามลำดับ

3.4.2.2 เนื้อหาการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากทั้ง 8 ประเด็น ได้แก่ ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านพื้นที่ปลูก ด้านการพักผลิตผล การขนย้ายผลผลิตและการเก็บรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ด้านบุคลากร ด้านเอกสาร บันทึกข้อมูลและการตามสอบ และด้านแหล่งน้ำ ตามลำดับ

3.4.2.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรจัดการประชุมเกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ

เจ้าหน้าที่ออกติดตามการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ และเจ้าหน้าที่ควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีผ่านสื่อออนไลน์ ตามลำดับ

3.4.2.4 ผู้รับการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการให้ความรู้ในการผลิตลำไย ควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้เกษตรกรได้ฝึกปฏิบัติจริงในแปลงทดลอง และควรพิจารณาเนื้อหาที่ถ่ายทอดเพื่อให้ระยะเวลาในการอบรมเพียงพอต่อการถ่ายทอดเนื้อหา ตามลำดับ

โดยสรุป ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านผู้รับการส่งเสริม ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ด้านเนื้อหาการส่งเสริม และด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ (Table 3)

เกษตรกรมีข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก ประเด็นควรส่งเสริมการให้ความรู้ด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว และควรจัดการประชุมเกี่ยวกับการผลิตลำไยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและต้องการการสนับสนุนที่ตรงจุด โดยเฉพาะในด้านความรู้เชิงเทคนิคและโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของเกษตรกรและยกระดับมาตรฐานการผลิตลำไยในพื้นที่ ต่างกับ Jindavanichsakul (2018) พบว่า เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่เยี่ยมเยียนในพื้นที่ และ Thongjaras (2021) พบว่า เกษตรกรต้องการให้มีการส่งเสริมการปลูกพืชแซมในสวนลำไย

Table 3 Summary of Suggestion about Extension of Quality Longan Production

Topic	$\bar{X}$	(SD)	Meaning	Rank
1. Extension Methods	3.79	0.947	Max	4
2. Content of Extension	3.80	0.900	Max	3
3. Extension Officers	3.83	0.902	Max	2
4. Recipients of Extension	3.92	0.892	Max	1
Average	3.84	0.91	Max	

4. สรุป

จากการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรในตำบลย่านรี อำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริม ประเด็นการส่งเสริมแบบกลุ่ม ได้แก่ การฝึกอบรมด้านการผลิตตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และการศึกษาดูงานด้านการผลิตตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ดังนั้นควรมีการพัฒนาความรู้โดยการเข้าร่วมการฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน ปฏิบัติตามคำแนะนำของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรสามารถผลิตลำไยที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและปลอดภัยจากสารพิษมากยิ่งขึ้น ด้านเนื้อหาการส่งเสริม ประเด็นเอกสาร บันทึกข้อมูลและการตามสอบ ได้แก่ ไม่มีเวลาบันทึกลงสมุดบันทึก และด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร เกษตรกรขาดความรู้ในการใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี เจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านความสามารถในการถ่ายทอดความรู้การผลิตลำไยให้ได้คุณภาพ ควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการสื่อสารและการให้คำแนะนำและคำปรึกษาของเกษตรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ด้านผู้รับการส่งเสริมขาดความพร้อมในการรับการส่งเสริมการเกษตร จึงควรพัฒนาผู้รับการส่งเสริมให้มีความพร้อมในการรับการส่งเสริมการเกษตรและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ISSN 3027-8325 (Online)
DOI: 10.63271/rmuttorj.v18i2.265446

5. เอกสารอ้างอิง

Jindavanichsakul, B. (2018). *Guidelines for promoting large-scale farming in off-season longan production, SaKaeo Province* [Master's thesis, Sukhothai Thammathirat Open University]. [in Thai]

Kanha, N. (2021). *Guidelines for promoting quality longan production of farmers in Mae Suai District, Chiang Rai Province* [Master's thesis, Sukhothai Thammathirat Open University]. [in Thai]

Kanmai, K. (2018). *Extension needs for longan production adhering to good agricultural practices of farmers in Wang Chao District, Tak Province* [Master's thesis, Sukhothai Thammathirat Open University]. [in Thai]

Lamnoi, C. (2017). *Quality longan production of farmers in Tha Wang Pha District, Nan Province* [Unpublished master's thesis]. Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]

Manochai, P. (2006). *Quality longan production*. Maejo University. [in Thai]

Mingmongkolsasithon, S. (2018). *Needs for promoting quality longan production of farmers in Mueang Lamphun District, Lamphun Province* [Master's thesis, Sukhothai Thammathirat Open University]. [in Thai]

Office of Agricultural Affairs, Royal Thai Consulate-General, Guangzhou. (2023). *Situation of fresh longan trade in China*. Ministry of Agriculture and Cooperatives. https://www.opsmoac.go.th/guangzhou-home [in Thai]

Sam Ngao District Agricultural Extension Office. (2023). *Longan planting area in Sam Ngao District*. Department of Agricultural Extension. [in Thai]

Tak Provincial Agricultural Extension Office. (2023). *Tak provincial agricultural development plan 2023-2027* (Revised edition) . [in Thai]

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row.

Thongjaras, Y. (2021). *Longan production of farmers to meet Good Agricultural Practices (GAP) standards in Phaya Mengrai District, Chiang Rai Province* [Master's thesis, Sukhothai Thammathirat Open University]. STOUIR. [in Thai]